

Judikatūras krājums

Lieta C-247/23 [*Deldits*]¹

VP

pret

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság

(Fővárosi Törvényszék lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (pirmā palāta) 2025. gada 13. marta spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi – Regula (ES) 2016/679 – 5. panta 1. punkta d) apakšpunkts – Precizitātes princips – 16. pants – Tiesības labot – 23. pants – Ierobežojumi – Dati par dzimumidentitāti – Dati, kas ir neprecīzi no to reģistrēšanas publiskā reģistrā brīža – Pierādīšanas līdzekļi – Administratīvā prakse pieprasīt pierādījumus par dzimummaiņas operāciju

1. *Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi – Regula 2016/679 – Tiesības labot – Ierobežojumi – Nosacījumi – Pārbaude, kas jāveic iesniedzējtiesai – Pienākums labot neprecīzus datus par dzimumidentitāti – Piesardzības principa ievērošana (LESD 16. panta 1. punkts; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. panta 1. un 2. punkts; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas 2016/679 1., 10., 59. un 73. apsvērums un 1. pants, 2. panta 1. punkts, 4. panta 1. un 2. punkts, 5., 6., 16. un 23. pants)*

(skat. 23.–28., 30., 32., 34.–38. punktu un rezolutīvās daļas 1. punktu)

2. *Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi – Regula 2016/679 – Tiesības labot – Ierobežojumi – Nosacījumi – Valsts leģislatīva pasākuma pieņemšana – Pamattiesību un pamatbrīvību būtības ievērošana – Samērīgums – Tiesību labot neprecīzus datus par dzimumidentitāti izmantošana – Administratīvā prakse pieprasīt pierādījumus par dzimummaiņas operāciju – Nepieļaujamība (Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 3., 7. un 8. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas 2016/679 16. un 23. pants)*

(skat. 40.–45., 49. un 50. punktu un rezolutīvās daļas 2. punktu)

¹ Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Rezumējums

Izskatīdama *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tiesa lemj, vai, pirmkārt, Vispārējā datu aizsardzības regulā¹ valsts iestādei, kas atbildīga par publiska reģistra uzturēšanu, ir ietverts pienākums labot personas datus par fiziskas personas dzimumidentitāti, ja šie dati nav precīzi, un, otrkārt, vai dalībvalsts ar administratīvo praksi var pakļaut šādu publiskā reģistrā ietvertu datu labošanas tiesību īstenošanu nosacījumam, ka tiek iesniegti pierādījumi, tostarp par dzimummaiņas operāciju.

VP ir Irānas pilsonība, un Ungārijā viņš, atsaucoties uz savu transidentitāti, ir ieguvis bēgļa statusu. Saskaņā ar pieteikuma pamatojumam iesniegtajām medicīniskajām izziņām, kaut arī VP bija piedzimis kā sieviete, šīs personas dzimumidentitāte bija vīrietis. Pēc atzišanas par bēgli VP patvēruma meklētāju reģistrā tomēr tika iekļauts kā sieviete.

2022. gadā VP, pamatojoties uz VDAR 16. pantā nostiprinātajām tiesībām uz datu labošanu, iesniedza patvēruma jautājumos kompetentajai iestādei pieteikumu labot norādi par viņa dzimumu kā vīrieti un mainīt tā vārdu patvēruma reģistrā. Pieteikumam viņš pievienoja iepriekš minētās medicīniskās izziņas. Ar 2022. gada 11. oktobra lēmumu šī iestāde VP pieteikumu noraidīja, pamatojoties uz to, ka viņš nebija pierādījis dzimummaiņas operācijas veikšanu.

VP šo lēmumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā. Ņemot vērā, ka Ungārijas tiesībās nepastāv dzimumidentitātes maiņas juridiskās atzišanas procedūra un tā kā tai ir šaubas par VDAR 16. panta tvērumu šādā kontekstā, iesniedzējtiesa uzdeva Tiesai jautājumu par minētā panta interpretāciju.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa vispirms atgādina, ka saskaņā ar VDAR 16. pantu datu subjektam ir tiesības panākt, lai pārzinis bez nepamatotas kavēšanās labotu neprecīzus viņa personas datus. Šajā tiesību normā ir konkretizētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas² 8. panta 2. punkta otrajā teikumā nostiprinātās pamattiesības, saskaņā ar kurām ikvienai personai ir tiesības piekļūt datiem, kas par viņu savākti, un ieviest tajos labojumus.

Turpinot – VDAR 16. pants jāskata, ņemot vērā, pirmkārt, precizitātes principu³, saskaņā ar ko apstrādātajiem datiem jābūt precīziem un, ja vajadzīgs, atjauninātiem, konkretizējot, ka jāveic visi saprātīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka neprecīzi dati, ņemot vērā nolūkus, kādos tie tiek apstrādāti, nekavējoties tiek dzēsti vai laboti. Otrkārt, šī tiesību norma jālasa arī VDAR 59. apsvēruma kontekstā, no kura izriet, ka būtu jāparedz kārtība, kas atvieglotu personas datu labošanu pēc datu subjekta pieprasījuma.

Šajā ziņā Tiesa atkārtoti atsaucas uz savu judikatūru par to, ka personas datu precizitāte un pilnīgums jāizvērtē, ņemot vērā nolūku, kādam šie dati tikuši vākti

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp., turpmāk tekstā – “VDAR”) 16. pants.

² Turpmāk tekstā – “Harta”.

³ Princips ietverts VDAR 5. panta 1. punkta d) apakšpunktā.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka VDAR mērķis citastarp ir nodrošināt augsta līmeņa aizsardzību fizisko personu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību saistībā ar personas datu apstrādi. Saskaņā ar šo mērķi jebkurai šādu datu apstrādei citastarp ir jāatbilst precizitātes principam, kā arī šajā regulā paredzētajiem likumīguma nosacījumiem⁴.

Šajā gadījumā iesniedzējtiesai jāpārbauda pamatlietā aplūkoto datu precizitāte, ņemot vērā mērķi, kādam tie savākti, un it īpaši, ņemot vērā valsts tiesības, jāizvērtē, vai šīs datu vākšanas mērķis ir identificēt datu subjektu. Ja tas tā izrādītos, tad šķiet, ka minētie dati attiektos uz dzimumidentitāti, ar kādu šī persona dzīvo, nevis uz identitāti, kas tai tikusi noteikta dzimšanas brīdī.

Šajā ziņā dalībvalsts nevar atsaukties uz konkrētām valsts tiesību normām, kas pieņemtas, pamatojoties uz VDAR 6. panta 2. un 3. punktu, lai radītu šķērsli tiesībām labot datus. Proti, pirmkārt, no VDAR⁵ izriet, ka šo īpašo tiesību normu mērķis ir tikai sīkāk precizēt VDAR ietvertu noteikumu piemērošanu, nevis no tiem atkāpties. Otrkārt, tiesības uz labojumu veikšanu var tikt ierobežotas tikai ar nosacījumiem, kas izklāstīti šīs regulas 23. pantā. Tādējādi dalībvalsts savā tiesību sistēmā var it īpaši paredzēt šo tiesību ierobežojumus attiecībā uz personas datiem, kas iekļauti publiskos reģistros, kuri tiek uzturēti vispārējās sabiedrības interesēs. Tomēr šajā gadījumā nešķiet, ka Ungārijas likumdevējs būtu ierobežojis nedz minēto labošanas tiesību tvērumu, ievērojot VDAR 23. pantā izklāstītos nosacījumus, nedz arī to, ka patvēruma jautājumos kompetentā iestāde savu atteikumu veikt lūgto labojumu būtu pamatojusi, atsaucoties uz šādu likumīgu ierobežojumu.

Katrā ziņā dalībvalsts nevar atsaukties uz to, ka tās tiesību aktos nav paredzēta transidentitātes juridiskās atzišanas procedūra, lai radītu šķērsli tiesībām labot datus. Proti, lai gan Savienības tiesības neietekmē dalībvalstu kompetenci attiecībā uz personu civilstāvokli un viņu dzimumidentitātes juridisku atzišanu, tomēr valstīm, īstenojot šo kompetenci, jāievēro Savienības tiesības. Tādējādi valsts tiesiskais regulējums, kas liedz transpersonai tās dzimumidentitātes neatzišanas dēļ izpildīt nosacījumu, kas nepieciešams tādu Savienības tiesībās aizsargātu tiesību izmantošanai kā tiesības labot datus, principā jāuzskata par nesaderīgu ar Savienības tiesībām.

Tādēļ Tiesa secina, ka VDAR 16. pants jāinterpretē tādējādi, ka ar to valsts iestādei, kas atbildīga par publiska reģistra uzturēšanu, ir noteikts pienākums labot personas datus par fiziskas personas dzimumidentitāti, ja šie dati nav precīzi šīs regulas izpratnē.

Otrām kārtām, Tiesa konstatē, ka VDAR 16. pantā nav precizēts, kādus pierādījumus pārzinis var pieprasīt, lai pierādītu, ka personas dati, kurus fiziska persona lūdz labot, ir neprecīzi.

Šajā kontekstā, lai gan datu subjektam, kas vēlas labot šos datus, var tikt prasīts iesniegt atbilstīgus un pietiekamus pierādījumus, kurus, ņemot vērā lietas apstākļus, no šīs personas var saprātīgi pieprasīt, lai pierādītu šo datu neprecizitāti, Tiesa atgādina, ka dalībvalsts var ierobežot tiesību uz labošanu izmantošanu tikai, ievērojot VDAR 23. pantu. Tiesa precizē, ka tiesības veikt labojumus var tikt ierobežotas saistībā ar publiskiem reģistriem, kas tiek uzturēti vispārējās sabiedrības interesēs, it īpaši, lai nodrošinātu šo reģistru uzticamību un konsekvenci.

⁴ Skat. VDAR 6. pantu.

⁵ Skat. VDAR 10. apsvēruma trešo teikumu.

Šajā gadījumā dalībvalsts ir ieviesusi administratīvo praksi, saskaņā ar kuru transpersonas tiesību labot publiskā reģistrā iekļautos datus par savu dzimumidentitāti īstenošana ir pakārtota pierādījumiem par dzimummaiņas operāciju. Šāda administratīvā prakse ierobežo tiesības veikt labojumus.

Šajā ziņā Tiesa norāda, pirmkārt, ka šāda administratīvā prakse neatbilst prasībai, ka dalībvalsts tiesībās tiesību veikt labojumus darbības jomu var ierobežot tikai ar leģislatīvu pasākumu palīdzību.

Otrkārt, šāda administratīvā prakse citastarp apdraud Hartas attiecīgi 3. un 7. pantā minēto tiesību uz personas neaizskaramību un tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību būtību. Šajā kontekstā Tiesa atgādina, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa citastarp ir nospriedusi, ka transpersonas dzimumidentitātes atzīšana nevar tikt pakārtota ķirurģiskām manipulācijām, kuras šī persona nevēlas veikt⁶.

Visbeidzot, treškārt, šāda administratīvā prakse katrā ziņā nav nedz nepieciešama, nedz samērīga, lai nodrošinātu tāda publiskā reģistra kā patvēruma reģistrs uzticamību un konsekveni, jo medicīniskā izziņa, tostarp iepriekš veikta psihodiagnostika, var būt atbilstošs un pietiekams pierādījums šajā ziņā.

Tāpēc Tiesa no tā secina, ka VDAR 16. pants jāinterpretē tādējādi, ka, lai īstenotu tiesības labot publiskā reģistrā iekļautos fiziskas personas datus par dzimumidentitāti, šai personai var būt pienākums sniegt atbilstošus un pietiekamus pierādījumus, ko no minētās personas var pamatoti pieprasīt, lai pierādītu šo datu neprecizitāti. Tomēr dalībvalsts ar administratīvu praksi nekādā gadījumā nedrīkst šo tiesību izmantošanu pakārtot nosacījumam iesniegt pierādījumus par dzimummaiņas operāciju.

⁶ Šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2021. gada 19. janvāris, X un Y pret Rumāniju (CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, 165. un 167. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).